

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.
INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XII

BELGRADE 1981

<http://www.balkaninstitut.com>

ла". Од важнијих радова поменимо биографију Суворова, разговор Потемкина са Хароном, биографију цара Леополда, песму Димитрију Атанасијевићу и многа објављенија на књиге. На основу ових текстова Тарнанидис закључује да су се уредници трудили

да издају прилоге литерарног садржаја, а разлог што их нема више је у прилагођавању издавача „захтевима шире читалачке публике”.

Борђе С. Косић

Јован Крунић: **НОВИ ПАЗАР — О УРБАНОЈ СТРУКТУРИ И АРХИТЕКТУРИ СТАРЕ КУЋЕ**, Зборник радова Етнографског института САНУ, књ. 9
Београд 1979, 273 — 320.

Оваквих радова код нас нема много, а ни много таквих типичних градова као што је Нови Пазар. То је један од ретких градова Србије — поред Призрена, Пећи, Баковице — који је у прошлости добио своју урбану физиономију и који је ту физиономију добро очувао. Због тога архитекта Јован Крунић добро урадио што се позабавио проучавањем урбане структуре и архитектуре поменутог града.

Аутор с разлогом истиче да је сасвим сигурно да се данашња урбана структура и архитектура Новог Пазара не може довести у везу са старим градом Расом. Као што је познато, Рас је предак града Трговишта, а поменуто Трговиште је српски средњевековни оригинал потоњег турског Пазара, касније и објовљеног — дакле Новог Пазара.

Физиономију Новог Пазара чине његов специфичан склоп, смештај, однос и облик његових кућа. Сви типови

кућа су изнутра опремљени уређајима типизираним ентеријера: амамима, долапима, каминима, миндерлудима. Ипак, у старој архитектури Новог Пазара има и сопствених одлика у односу на куће других градова сличног карактера.

Нови Пазар има веома много изразитих старих станбених зграда које имају велику архитектонску или културно-историјску вредност. Стога аутор предлаже да се изврши заштита тих зграда како би могле и даље да служе својој намени, итд.

Укратко, обимним радом Ј. Крунића, који је снабдевен одличним илустрацијама, нема сумње, наша научна литература обогаћена је веома корисним истраживањима посвећеним познавању типичних балканских градова какав је и Нови Пазар. Истичемо и то да се рад чита лако.

Јован Ф. Трифуноски

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЦЕНТРА ЗА БАЛКАНОЛОШКА ИСПИТИВАЊА У САРАЈЕВУ

1978.

Центар је у 1978. обавио слиједеће послове:

1. Прве три свеске *Праисторије условених земаља* су предате у штампу.

Почело је систематско прикупљање података за четврту свеску *Праисторије* (бронзано доба). Сарадници су обавили студијско путовање у центре у којима се налази брончаноodobни материјал, ради проучавања и одабира материјала за илустрације.

2. У вези са обрадом илирских утврђених насеља извршени су слиједећи послови:

а) Настављен је рад на испитивању градинских насеља на Гламочком пољу. Рекогноспирано је, скицирано и фотографисано 20 градина. Сондирана су и геодетски снимљена 3 локалитета: Рељина градина Раичке и Исаковци. Обављене су, такође, сондаже на градинама Грковци и Вапоровине у Ливањском пољу и на градинама Вучи-

поље, Либ и Мандина градина у Дувањском пољу.

б) На гласиначком подручју обрађен је други круг градина (централно подручје). Извршено је рекогносцирање, скицирање и фотографско снимање 12 градина. Сондажна ископавања су обављена на 3 локалитета: Амовића градина, Маргетићи и Хрељин град.

ц) Центар је наставио сарадњу са стручњацима и институцијама које се баве обрадом ових насеља на подручју Србије, а водио је преговоре да се ова активност започне и у републикама Македонији и Црној Гори.

д) Обављена су допунска истраживања на терену у вези са обрадом прве свеске из серије *Илирска насеља у Југославији*, која се односи на јаподско подручје. Тиме је довршено теренско испитивање I и II степена на овом подручју, а припремљен је и текст за прву свеску илирских утврђених насеља.

3. У оквиру рада на картотеци *Гробови илirianовника сјеверозападној Балкана* обрађено је 50 нових гробних целина из околине Чачка и Крагујевца и технички обрађено 180 гробова, који је материјал прошле године доспιο у депо картотеке.

4. У области физичке и палеоантропологије, завршена је обрада средњовјековне антрополошке серије са налазишта Рашка гора — Стећци код Мостара, затим је прикупљена грађа и израђена документација о односу ћердапске антрополошке серије према мезолитском супстрату средње и источне Европе; завршена је и обрада антрополошких налаза свих праисторијских епоха у Југославији и с тим у вези припремљена су прва два поглавља рукописа *Стање и проблеми палеоантрополошких истраживања у Југославији*. Осим тога, сакупљена је антрополошка грађа са двије средњовјековне некрополе код Коосовске Митровице, као и са налазишта Угљевик код Бјелљине. Сарадник Центра је учествовао и на ископавањима хеленистичке некрополе града Абдере у Грчкој.

5. Настављена су истраживања римских и предримских комуникација у Босни и Херцеговини, а у вези с тим обављено је испитивање трасе римске цесте на успону Борачко језеро—Кула—Липета, затим цесте Сарајевско поље—Романија, а настављено је и испитивање римске цесте долином Саве Sis-

cia—Sirmnium) са њеним прикључним путевима из правца Бихаћа, Тузле и Зворника.

6. У вези са закључцима Савјетовања о стању истраживања античког доба у нашој земљи, Центар је покренуо иницијативу за оснивање југославенске школе за античке студије у Риму. С тим у вези добивена је подршка Међурепубличког координационог одбора за културну и просвјетну сарадњу са иностранством, а извршене су и неке предрадње за формалну пријаву код италијанских власти.

7. У области етнологије обављени су слиједећи послови:

а) У вези са темом *Традиционални елементи у својој породици источне и дела јужне Србије* обављена су допунска испитивања у неким селима у сјевероисточној Србији и западном Поморављу, тако да се сада ради на систематизацији и презентацији грађе, коју је сарадник Центра прикупљао већ неколико година.

б) За *Темајску етнологијску библиографију Југославије* прикупљено је нових 920 библиографских јединица, па ће се ускоро прићи коначној редакцији библиографије.

8) а) У 1978. је настављено прикупљање података о романским језичким елементима. Обављена су теренска испитивања у селима Ливањског поља а сакупљени материјал је пренесен ну картице и припремљен за систематску обраду.

б) Настављено је изучавање језичког комплекса југославенских Рома са подручја Босне и Херцеговине и Србије. Прикупљена грађа биће објављивана у *Годишњаку* Центра.

9. У вези са пројектом *Топонимија Пријорја, с одређивањем иредславенског и славенског језичког слоја*, извршено је прикупљање материјала на нових 16 пунктова.

10. а) Центар је припремио састанак Италијанско-југославенског комитета за проучавање праисторије и протонисторије Јадрана, који је био заказан за октобар 1978. године. Међутим, италијански стручњаци су одгодили своје учешће.

б) Сарадници Центра су учествовали са рефератима на симпозијуму *Бојуми на Балкану* који је одржан у Скопљу у мају о. г.

ц) Представници Центра су учествовали у раду националних и међународних балканолошких асоцијација, посебно Међуакадемијског одбора за проучавање Балкана, Националног комитета за балканологију, Међународне асоцијације за студије југоисточне Европе.

д) Центар је учествовао и у припреми научног скупа *О механизму процеса неолитизације у одређеним дијеловима Европе* (Краков 1979) у сарадњи са археолошком комисијом Пољске академије наука.

11. а) У мају 1948. одржано је редовно годишње савјетовање чланова Центра на којем су разматрани извештаји о раду у протеклој години и текућа питања.

б) Одржан је и састанак комисије за организацију симпозија о духовној култури Илира, па је одређен територијални и хронолошки оквир симпозија.

12. Центар је предао у штампу редовни број Годишњака, монографију Ш. Кулишковића *Ситара словенска религија у сејетилу новијих исцртавања и Supplementa Bibliographiae Illyricae A. Стигчевића*.

1979.

У 1979. години Центар је обавио слиједеће послове:

1. Прве три свеске *Праисторије југославенских земаља* изашле су из штампе новембра месеца. Радило се и на IV тому — бронзано доба, који ће бити спреман за штампу у 1980.

2. У вези са обрадом илирских грађанских насеља обављени су слиједећи послови:

а) Теренски рад на територији илирског племена Делмата — у Гламачком пољу. Прикупуљена је документација и инвентарисан добар дио покретног материјала, сакупуљен приликом сондажних радова.

б) На Гласинцу, је обављена теренска обрада I и II ступња у јужном дијелу. Извршено је рекогносцирање 10 градина и сондажно испитивање на 4 градине (Илијак, Лозник, Крамер село, Врлазије).

ц) Завршен је текст монографије илирских утврђених насеља на под-

ручју Јапода. И ова ће свеска ући у штампу 1980.

3. Завршен је пројект *Ситаре и проблеми палеоантрополошких исцртавања у Југославији*. Такође је обављена теренска обрада антрополошких налаза из Виминачума и Винче.

4. Настављено је прикупуљање материјала за картотеку затворених гробних налаза са илирске територије у Југославији. Обрађена су 52 гробна налаза из некропола у околини Прилепа са око 300 цртежа и одговарајућом текстуалном обрадом.

5. Настављено је проучавање римских комуникација и насеља у источној Босни, као и истраживање римске цесте Siscia—Sirmium кроз Посавину.

6. У области етнолошких испитивања обављени су слиједећи послови:

а) Завршен је рад на теми *Традиционални елементи у сеоској йородици источне и дела јужне Србије* и припремљен чланак за *Годишњак 1979. Традиционални елементи друштвене организације у североисточној и делу централне Србије*.

б) За Етнолошку библиографију Југославије прикупуљено је 1000 нових јединица, тако да ће у идућој години материјал бити припремљен за штампу.

7. а) Настављено је прикупуљање материјала о романским језичким елементима у херцеговачким презименима.

б) Из оквира проучавања језика Рома припремљен је рад за *Годишњак Зайчана о ромским јасовима*.

8. Стручњаци Центра су учествовали са рефератима и корефератима:

а) на IV конгресу балканолога AIESEE (август 1979, Анкара);

б) на научном скупу о процесу неолитизације у неким дијеловима Европе (мај 1979, Краков);

ц) на симпозијуму у Дубровнику *Трансформација европске културе од IV до II миленија ситаре ере*, симпозијуму у Новом Саду *Гвоздено доба Војводине*, као и на ономастичкој конференцији у Дубровнику.

9. Центар је учествовао у раду Националног комитета за балканологију, Међуакадемијског одбора за проучавање Балкана, Југославенско-италијанског комитета за проучавање праисторије и протоисторије Јадрана, а сарађивао је са Балканолошким институтом у Београду, Археолошком комисијом Пољске академије наука из Кракова, Центром за проучавање југоисточне

Европе у Атини, као и са низом других институција у земљи и иностранству.

10. Центар је у 1979. предао у штампу *Годишњак* са 8 научних радова и два прилога, а штампано је и дјело Ш. Кулишића *Штара словенска религија у сејетлу новијих исјираживања* као и *Supplementa Bibliographiae Illyricae A. Стипчевића*.

11. Одржано је редовно годишње савјетовање на којем су размотрени извештаји о раду у 1978. и 1979. припрема за симпозиј о духовној култури Илира, југословенска школа у Риму Балканолошки конгрес у Анкари, план рада за 1980. и припрема плана рада за 1981—1985. Одржан је и састанак комисије за припрему симпозија о духовној култури Илира, планиран за 1982.

1980.

У 1980. Центар је обавио слиједеће послове:

1. Завршени су текстови за IV свеску *Праисторије југославенских земаља* — бронзано доба и израђени цртежи за око 100 табла тако да је план сасвим остварен.

2. У оквиру истраживања утврђених градинских насеља, обављени су слиједећи задаци:

а) Рекогносцирано је 10 градина на гласиначком подручју, од којих су на четири градине извршена сондажна ископавања, (Клисура у Кадића брду, Градац изнад Подградца код Думањиха, Велики градац у Кусачама и градина на Вјетренику код Коштунице), тако да су завршене прве двије фазе истраживања, а одређени су локалитети за III фазу.

б) За монографију о Делматима завршена је обрада Дувањског поља и Бушког блата.

в) Настављена је сарадња са институцијама у СР Србији и СР Црној Гори у вези са истраживањем градина у тим републикама.

3. Настављена је обрада материјала за картотеку затворених гробних налаза. Прикупљени су подаци за нових 140 гробних цјелина из некропола у Македонији и на Гласинцу.

4. Обављено је пробно истраживање југозападнoг сегмента тумула Доканова главница на Купрешком пољу. Изгледа да се ради о тумулу са почетка раног бронзаног доба који припада досад непознатом типу на западном Балкану.

5. Обављена је антрополошка обрада средњевјековног материјала из Угљевика, материјала са некрополе у Винчи, из Виминациума, из двије некрополе са Косова и ранославенске некрополе у Охриду (преко 2000 скелета). Антрополошки је изучавано и живо становништво у области Подвележја.

6. У вези са радом на теми *Римске и иредримске комуникације и насеља у Б и Х* обављено је допунско археолошко истраживање римских насеља и комуникација у подручју Босанске Посавине и Семберије. За *Годишњак* 1980. припремљен је рад *Прилог истраживању античких насеља и комуникација у источној Босни*.

7. На подручју етнолошких истража живања обављени су слиједећи послови:

а) За тематску етнолошку библиографију Југославије исписано је око 1500 библиографских јединица, а грађа се односи на територију Словеније, Црне Горе и Македоније. Тиме су обављени завршни радови на овој библиографији.

б) Из оквира теме *Традиционални елементи у сеоској и породици источне и дела јужне Србије* припремљен је рад за *Годишњак* 1980. *Традиционални елементи у женским обичајима у североисточној и делу централне Србије*.

8. У оквиру теме о романским језичким елементима систематизирана је прикупљена грађа. Припремљен је и прилог за *Годишњак* 1981.

9. У оквиру сарадње Центра и Археолошке комисије Пољске академије наука — одјел у Кракову, реализовани су слиједећи заједнички послови:

а) Један стручњак из Кракова учествовао је у рекогносцирању градина на Гласинцу.

б) Центар је припремио научни скуп *Прелаз неолита у бронзано доба* који ће се одржати септембра 1981. у Сарајеву. Упућени су позив стручњацима из Југогославије, Пољске, Румуније, Бугарске, ЧССР, СССР, Мађарске и Француске.

ц) У децембру је у Сарајеву са предсједником Археолошке комисије из Кракова, др Јаном Махником продужен

уговор о сарадњи за период 1981—1985. Конкретно су наведени сви видови сарадње — научни скупови, размена стручњака и публикација и сл.

10. У јуну је одржан Траколошки конгрес у Бечу, на којем је са рефератом учествовао директор Центра: у октобру је одржан конгрес археолога Југославије, на којем је такође учествовао директор Центра и један стручни сарадник.

11. Центар је омогућио др Мариан Вензел из Лондона при упуцање грађе за синтезу *Поријекло, развој и значење илустричне уметности на сјеверима*. (Објавиће је „Веселин Маслеша” у едицији Културно наслеђе у Б и Х.)

12. У мају је одржан редовни годишњи састанак чланова Центра, на којем

је разматран извештај о раду 1979. донесен нови петогодишњи план рад (1981—1985), и

13. Центар је у 1980. предао у штампу слиједече публикације: *Годишњак XIX/17* за 1980. и дјела А. Станчевића *Прилози систематизацији елемената религиозног симболизма у Илира и Ж. Микшића *Силање и проблеми праисторијске антропологије у Југославији**.

14. Центар је у 1980. наставио са учвршћивањем веза и сарадње са одговарајућим институцијама у земљи и иностранству.

Едина Алирејсовић

Исправка

У прошлом броју овог часописа (*Balkanica XI*) погрешно је одштампана напомена (стр. 63) о реферату Ђенане Бутуровић. Реферат је, наиме, саопштен на Десетом међународном конгресу антрополога и етнолога (Њуделжи, 10—21. 1978).

